

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petit-vrsta pri enkratni objavi 12 v, pri vsaki nadaljnji objavi 8 v, pri dvostopni petit-vrsti v reklamnem delu stane vrsta 20 v. Cela stran 30 K, pri večkratnem objavljanju po dogovoru znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.

Štev. 27.

V Ljubljani, dne 19. septembra 1914.

Leto II.

Vojni položaj.

Vsak dan sedanje vojne prinaša sedaj nepobitne dokaze za trditev, da je bila vojna trojnega sporazuma (tripelentente) proti Avstro-Ogrski in Nemčiji že spomladi skoro sklenjena stvar. Revolverski strelji, ki so dne 28. julija v glavnem mestu Bosne smrtno zadelo avstrijsko prestolonasledniško dvojico, so bili le znamenje za napad. Dočim smo stali v Avstro-Ogrski in v Nemčiji še pod vplivom te strašne vesti, se je Rusija, pa tudi Francija in Anglija oboroževala za vojno, ki je sedaj izbruhnila. Dokazi za to trditev prihajajo sedaj dan za dnem na bojiščih na dan. Med ruskimi ujetniki se nahajajo taki iz najbolj oddaljenih ruskih okrožij. Ruski vojaki, ki so prišli iz Kavkaza in celo iz sibirskega ozemlja, so avstrijski bojni ujetniki. Popolnoma izključeno je, da bi le-ti tako hitro mogli priti na bojišče, ko bi ne bili že mnogo časa prej poklicani pod orožje.

Vojna je bila s strani trojnega sporazuma že dolgo pripravljena, ne samo diplomatično, ampak tudi od vojne uprave. Da kljub temu ni prišlo do prese-

nečenj, to nam dokazujejo vrline nemških in avstrijskih čet, ki so že začetkom vojne stale premočnemu sovražniku nasproti. Načrt trojnega sporazuma je izgledal na papirju prav lepo, v istini se pa je popolnoma izjalovil. Na Francoskem prodirajo neprestano nemške čete. Slavno mesto Pariz je že danes resno ogroženo. Na severu, kjer so nemške čete po zavzetju vseh belgijskih trdnjav po najkrajši poti prodrle proti Parizu, stoje sedaj nemške čete pred zunanji pariškimi utrdбами, in tudi na jugu groze nemške čete glavnemu francoskemu mestu že z obkoljenjem.

Na ruskem bojišču so imeli sovražniki v toliko uspeh, da se jim je posrečilo, del bojišča prenesti na avstrijsko ozemlje. Okoli glavnega mesta Galicije se je razvnel najljutejši boj, v bojih okoli Lvova bo brzkone tudi padla odločitev. Avstro-ogrške čete se morajo tu boriti z velikansko premočjo. Kljub temu pa se Rusom ni posrečilo, izmagovati si resnično zmago. Zavzetje glavnega mesta Galicije se ni izvršilo po hudih bojih. Znano je, da so naše čete mesto Lvov prostovoljno iz strateških ozirnov zapustile. Da je to gola resnica, nam kaže dejstvo, da so naše čete takoj zopet v okolici Lvova pričele z ofenzivo.

Podlistek.

Na razpotju življenja.

Vaška slika, spisal I. L. Hrdina. — Iz češčine prevel Podravski.

(Dalje.)

„Za Klarico — da je Cirilu dušo prebodla. To vašo besedo naj vam ona kdaj nagradi.“

„A zahvalo?“

„Zá-se, da je Ciril vsa leta čuval vašo nevesto.“

„Porečem mu to doma, — odstopite.“

„Ne, on se nikdar več ne vrne domov. Glejte — Ciril omahuje — pridržite ga — umijte mu senci z mrzlo vodo — —“

„S poti!“

„Zahvaliti — prositi!“

„Ciril, zahvalim te! — odpusti mi! — — —“

VI.

Še dolgo se je govorilo v vaseh po okolici o toužetinskih vstaših, ki so pred cerkvenimi durmi prisilili Zameckega k tako nečastni kapitulaciji, ki so se mašče-

vali za razžaljenja, vržena Cirilu v obraz. Ljudje niso govorili o ničemer drugem, nego o tem čudnem svatbenem „kordonu“.

Tujci so jim rekali: „Prav je tako! Zamecki že itak ni vedel, kako ima glavo nositi in če ga je kdo pozdravil, je pol ure premišljeval, ali naj odzdravi ali ne.“

Kmetje so se zanj potegovali ter si želeli, naj bi se vrnila leskova pravica, babice pa so napovedovale po predidocih znamenjih vse hudo in otroci so v igri posnemali toužetinske „vstaše.“

Zamecki je bil kakor obseden. Takoj po poroki je dal zapreči, odpeljal se je v Libohovice ter se napatil v ondi na trgu stoječo visoko hišo, na čije pročelju je visel velik kositrast dvoglavi orel. Ondi je povedal gospodom, kaj se mu je pripetilo. Toda tega, kar so mu ti gospodje pri sodišču rekli, ni povedal nikomur.

Odklonjen ponos se spremeni v besnost.

Zamecki je kahal jezo na domače reveže, nihče ga ni prišel prositi za delo, za nikogar ni šel v Peruc po zdravnika in gorjé onemu, kdor bi si bil drznil ob času žetve stopiti na njegovo polje hoteč, pobrati ondi nekoliko klasja! Njegova družina, nabrana Bog vé odkod, je zapodila slehernega. Domači ljudje so se na

Da je bila vojna dosedaj za obe državi uspešna, lahko razvidi vsakdo iz poročil, ki smo jih dobili iz bojišč. Rusi so se le malo časa mudili na pruskem ozemlju v Vzhodni Prusiji, odkoder so jih Nemci s čudovito naglico izgnali. Ves uspeh Rusov, če sploh smemo govoriti o uspehu, je v dosedanji vojni ta, da stoje Rusi pred Lvovom. Seveda si Rusi nikakor ne smejo sanjati, da se bodo v Lvovu udomačili; kajti naša hrabra avstrijska armada nam jamči zato, da bodo Rusi v kratkem morali zapustiti avstrijsko ozemlje.

Svetovna vojna.

Z avstrijsko-ruskega bojišča.

Naše vrle čete, ki so se skoro tri tedne neprestano hrabro borile proti velikanski ruski premoči, so zapustile mesto Lvov in so se umaknile v ozemlje zahodno od Lvova, kjer so se zbrale na ugodnih pozicijah, da se pripravijo za nadaljnje boje. Kratko uradno poročilo našega generalnega štaba z dne 9. septembra je poročalo, da se je v okrožju Lvova začela nova bitka in da so naše čete v tej bitki pričele z ofenzivo, kar nam jasno priča, da so se naše čete le iz strategičnih ozirov umaknile ruski premoči in prostovoljno zapustile Lvov, da si poiščejo nove pozicije. Naše čete so tudi dobile novih ojačenj in upati smemo, da bo naša hrabra vojska s svežo močjo in staro hrabrostjo vrgla sovražnika nazaj čez mejo in naše ozemlje popolnoma očistila sovražnikovih čet.

Grof Tisza o vojnem položaju.

Ogrski ministrski predsednik grof Tisza se je o sedanjem vojnem položaju sledeče izjavil: „Boji naših čet proti Rusom dokazujejo, na kaki višini stoji naša armada in kako izvrstno dan za dnem izpolnjuje svojo nalogo. Proti hrabrosti naših čet so mogli Rusi postaviti le svojo premoč. Da je mogla Rusija na-

stopiti s tako premočjo, je neovrgljiv dokaz, da je že mesece in mesece mobilizirala. Ne da bi doživela kak poraz je naša armada ohranila svojo enotnost. Z vsemi svojimi oddelki je bila ves čas v nepretrgani zvezi. Naša armada stoji tudi danes pred sovražnikom nedotaknjena in polna zaupanja v zmago.“

Bitka pri Lvovu. — Zmaga ob reki Huczwi. — Bitki pri Komarovu in Grodeku. — Dankl in Auffenberg se združila z glavno armado. — Naše čete doslej ujele 41.000 Rusov in uplenile 300 topov.

Iz vojnega poročevalskega stana poročajo uradno: Zmaga ob reki Huczwi je ustvarila vojni položaj, ki je nam omogočil, da smo lahko pričeli z napadom proti zelo močnim, v vzhodno Galicijo vpadlim ruskim četam. V spoznanju potrebe, da se podpira naša armada, ki se je po bojih vzhodno od Lvova umaknila, je dobila v bitki pri Komarovu zmagovita armada povelje, naj pusti proti poraženemu sovražniku po kratkem zasledovanju na bojišču samo podrejene sile, glavno svojo moč pa naj grupira v prostoru Magoli-Uhnov ter prodira proti Lvovu v pravcu, ki je dosedanji napadalni smeri skoro docela nasproten. To se je izvršilo že 4. septembra. Kakor se zdi, so Rusi nameravali po vходу v gališko glavno mesto, katero smo jim prepustili brez boja, napraviti krilni sunek v smeri proti Lublinu, misleč pri tem, da lahko pač zanemarjajo našo armado, ki se je razmestila za pas jezer in ribnikov pri Grodku. A ta armada je bila pripravljena poseči v pričakovano bitko naše armade, ki je sedaj prodirala s severa proti Lvovu. Dne 5. septembra je pravkar imenovana armadna skupina že segala preko železniške proge Rava ruska-Horyniec. Vzdržujoč še nadalje svoje levo krilo v prostoru pri Rava ruski, se je dne 6. septembra okrenila z desnim krilom proti Kurnikom in se je dne 7. septembra zapletla v resne boje z močnimi, proti severu pomakljenimi sovražnimi četami. Ob zori dne 8. septembra se je

pogospošenem kmetu maščevali na dvojni način ter se niso niti trohice bali ne njegove puške, niti psov, brez katerih Zamecki ni niti prestopil več praga svoje hiše.

Nekateri so dejali, da tako dela iz strahu, drugi pa, da iz napuha. Videl je baje Peruškega grofa hoditi tako okrog ter si baje želi, da bi se ga ljudje bali kakor grofa. Brezdvomno, da je to delal iz napuha! Enkrat je videl gospoda grofa na konju in čez teden dni si je že prignal iz Hrudima dragega konja za ježo. Od tega dne, naj si je imel kak opravek celo v vasi, ga je izvršil vsikdar jezdareč na konju.

Čemu to dela? Napuh, razžaljen pred licem vseh ljudi pred cerkvijo v Kamenici, domišljavost, odbita pred sodiščem v Libohovicah, razplamtela v njem strast, — sam ni vedel kakšna — je izzvala v njegovih duši željo po maščevanju — maščevati se je moral za vsako ceno, bodisi tudi nad samim seboj!

Ali mar naj proda svoje posestvo ter kupi drugo kje za Ogarko? Ti toužetinski berači bi potem rekli, da se jih boji. Ne — — Zamecki dá svoje posestvo v najem, postavi nanj oskrbnika, sam pa se poda s Klarico na potovanje in kadar mu poide denar, pride po drugega. Uprav tako kakor gospod grof! — —

VII.

Prefekli sta dve leti.

Na praznik Rešnjega Telesa se je pomudil pri nas toužetinski pismonos, znan sploh pod imenom „toužetinski dedek.“ Pisma ni prinesel nobenega, pomudil pa se je vendarle.

„Kaj piše Ciril, dedek?“

„Predvčerajšnjem sem prejel od njega pismo.

Postal je baje desetnik. Toda na Ogrskem, kjer leži sedaj njegov polk, mu baje dosti ne ugaja. Nu, da mu le Bog dá prebiti še tretje leto.“

„To je lepo. Kadar mu boste pisali, sporočite mu naš pozdrav.“

„Sporočim mu.“

„A kaj je sicer novega? Bili ste nemara pri procesiji v Tinici?“

„Ne, pridem iz Vrbna.“

„Kaj je bilo ondi?“

„Nesel sem tjakaj neki papir kočarju Rihu. Bilo je to sicer opremljeno z deseterimi pečati, toda ako ga le pogledam, že vem kaj pomeni. Takšno brzozjavko pozna našinec celo v temi.“

„Kakšno.“

(Dalje prihod.)

prišel na 70 km široki fronti Komarno-Rava ruska naš splošni napad, ki je bil do 11. septembra docela uspešen in se je zlasti na južnem krilu raztezal blizu do Lvova.

Vkljub temu uspehu je nastala potreba, da odredimo novo grupacijo naše armade, ker je bilo ugroženo naše severno krilo pri Rava ruski in ker so sveže, mnogo močnejše ruske čete prodirale tako proti armadi, boreči se pred Krasnikom, kakor tudi na prostor med to armado in med Lvovskim bojiščem.

V težkih bojih vzhodno od Grodka dne 10. septembra sta bila pri tamkaj napadajoči diviziji vrhovni armadni poveljnik nadvojvoda Friderik in nadvojvoda prestolonaslednik Karl Fran Josip.

V vseh dosedanjih bitkah in bojih so naše vrle, sedaj že neprestano 3 tedne se boreče čete izvršile čudeže junaštva in znova dokazale svojo bravuro in veliko sposobnost. V petdnevni bitki sta imeli obe stranki težke izgube. Zlasti pri Rava ruski smo krvavo odbili več ruskih nočnih napadov. Ujeli smo zopet v velikih množinah Ruse, med njimi mnogo častnikov. Iz izkazov naše vodilne etapne oblasti je razvidno, da smo doslej odposlali v notranjost monarhije 41.000 Rusov in 8000 Srbov. Doslej smo v boju osvojili nad 300 poljskih topov. Reasumirajoč lahko poudarjamo, da so naše armade lahko doslej na najbolj aktiven način in v junaških bojih uspešno nastopale proti številno močnejšemu, hrabro in trdovratno se borečemu sovražniku.

Namestnik šefa generalnega štaba
pl. Höfer, generalni major.

Zaključek bitke pri Lvovu. Vsled sovražne premoči se je naša armada umaknila na ugodnejše točke. Boji za sedaj mirujejo.

Dunaj, 13. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: V bitki pri Lvovu se je posrečilo pri in južno od grodeške ceste postavljenim našim četam po tridnevnih težkih bojih potisniti sovražnika nazaj in zajeti 10.000 Rusov ter mnogo topov.

Tega uspeha pa ni bilo mogoče izkoristiti, ker je naše severno krilo pri Ravaruski ogroženo od velikanske sovražne premoči in ker prodirajo nove ruske čete tako proti armadi generala Dankla, kakor tudi v ozemlje med to armado in med Lvovskim bojuim poljem.

Vsled zelo velike sovražne premoči je bilo potrebno naše, že tri tedne neprestano hrabro se bujujoče armade zbrati na ugodni točki in jih pripraviti za nadaljnje operacije. — Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höffern, generalmajor.

Iz zadnjih bojov pri Lvovu.

O zadnjih tridnevnih bojih pri Lvovu se poroča: Ruske čete, ki so došle od Lvova, so morale skozi neki gozd. Najprej je prišlo do hude bitke z artilerijo v oddaljenosti 15 km. V Lvov, kjer so zopet odprte trgovine in gre zopet vse po starem, se je slišalo grmenje topov. Naši artiljeriji se je posrečilo na več krajih zažgati gozd. Naši pehoti so se ruske čete pri-

bližale na 1200 korakov, nakar se je vnela huda bitka s puškami, v kateri se vsled dima ni nič videlo; samo streljanje se je čulo. Ponoči se se pa naše alpske čete odločile za juriš in z gromovitimi hura-klici navalile na sovražnika, ki je prišel iz gozda, ter ga vrgle nazaj. Pri tej priliki je bilo ujetih 1600 Rusov. Rusi dobivajo vedno nova ojačenja.

Podrobnosti iz bitke pri Lvovu.

„Grazer Volksblattu“ poročajo s severnega bojišča: Kraji severovzhodno od Lvova so skoraj čisto opustošeni. Preživljali smo se večinoma s sadjem, z racami in kokoši, ki so še okoli brskale; pekli smo jih na ražnjih. Mi nismo vedeli, čemu smo morali iti nazaj in zapustiti Lvov; zdaj nam je to jasno. Naše postojanke niso bile ugodne. Artilerijski ogenj se namreč zaradi valovitega, z gozdi zaraslega ozemlja ni mogel razviti, sovražnik je pa v senčnih gozdih lahko skrito napadal. Rusi so mojstri v zakopanju, vidijo se le njih čepice: Njih oprava s turistovsko vrečo, spredaj dve taški za patrone in ozemlju primerna obleka, je izborna. Iz pušk streljajo 4000 korakov daleč; kroglice so znatno daljše kot naše, spredaj podolgasto poojstrene, težje kot naše, a manjše debelosti. Artilerija našo osobito po številu prekaša. Po izdaji in ker prej premerijo daljavo so jim naše postojanke natančno znane, tako da že njih prvi strelji natančno zadenejo. A nedosegljiva je hrabrost naših vojakov. Naši izvrstni strelci zadenejo iz velike daljave še čepice. Našli smo cele kupe padlih Rusov. Naše kroglice so nevarnejše, kakor ruske, ki navadno gladko proderejo. Rane se navadno v osmih dneh toliko zacelijo, da hodi lahko moč okrog, tudi če je na nevarnih mestih zadet. Mrtvih je bilo naših le malo. Nevarne so le rane, zadane od šrapnelov. Znano je, da smo potisnili Ruse proti Lublinu in Holmu in jim en armadni zbor skoraj popolnoma uničili. Vzeli smo jim 167 topov in ves tren.

Rusi so pa južno od Lvova proti našim veliko slabjšim silam prodri. Kolomeja je podrt. Rusi bodo pa zdaj vgriznili v veliko bolj trd oreh, če jih koncentrirano napademo, ker so naše sedanje postojanke veliko ugodnejše, kakor so bile prejšnje. Rusi morebiti zasledujejo načrt, da bi hitro prešli Karpate, a to bi bilo zanje usodepolno. Gorã so naši vojaki bolj navajeni kakor Rusi.

Z nemško-ruskega bojišča.

Ruska armada v Vzhodni Prusiji popolnoma poražena. — 30.000 Rusov ujetih in 150 topov uplenjenih. — Rusi beže pred Nemci.

Berolin, 13. septembra. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča: Armada generalnega polkovnika pl. Hindenburga je po večdnevnih bojih popolnoma porazila rusko armado v Vzhodni Pruski. Umikanje Rusov se je izpremenilo v beg. Hindenburg je pri zasledovanju Rusov že prekoračil mejo in poročal, da je zajel 10.000 neranjenih Rusov in 80 topov. Poleg tega je bilo zaplenjenih mnogo strojnih pušk, letalnih strojev in vozil vsake vrste. Vojni plen neprestano narašča.

Generalni kvartirni mojster pl. Stein.

Berolin, 14. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: V vzhodni Pruski je položaj izboren. Ruska armada beži popolnoma razpršena. Dosedaj so Nemci zajeli najmanj 150 topov in 20.000 do 30.000 ujetnikov.

Nemci so pod izvrstnim vodstvom generala Hindenburga vrgli Ruse iz vzhodne Pruske. Hindenburg je bil prvotno na zahodnem bojišču. Ko je bil imenovan vrhovnim poveljnikom na vzhodnem bojišču, se je takoj podal s posebnim vlakom na svoje novo mesto. Med vožnjo je neprestano dobival brzozjavna poročila o vojnem položaju. Napravil je načrt in pošiljal iz postaj, kjer so menjavali lokomotive, povelja svoji vzhodni armadi. Ko je prišel na bojišče, je takoj sledila zmaga za zmago. Najprej je uničil rusko armado ob mazurskih jezerih, ujel nad 90.000 Rusov in veliko vojnega plena. Nato je dal svojim četam nekaj dni počitka, da se je potem lahko s preživljenimi močmi vrgel na Ruse pri Insterburgu. Tudi tu je zmagal, četudi mu je hotel priti za hrbet nov ruski (22.) armadni zbor. Danes v Vzhodni Pruski ni nobenega Rusa več in Hindenburg je že prekoračil rusko mejo.

Berolin, 15. septembra. (Kor. urad.) Veliki generalni štab poroča: General pl. Hindenburg brzozjavlja cesarju Viljemu: Vilske armade, II., III., IV. in XX. armadni zbori, tretja in četrta rezervna divizija in pet kavalerijskih divizij je bilo v bitkih ob mazurskih jezerih in v nadaljnjem zasledovanju popolnoma poraženih. Grodenska rezervna armada, XXII. armadni zbor, ostanki VI. armadnega zbora so v posebni bitki pri Lycku zelo trpeli. Sovražnik ima velike zgube mrtvih in ranjenih. Število ujetnikov je vedno večje, vojni plen izreden. Bojna črta armade je dolga nad 100 km, naše čete so napravile velikanske marše, deloma 150 km v štirih dneh. O bojih, ki so se odigrali na celi črti, še ne morem v polnem obsegu poročati. Nekateri naši oddelki so bili v hudih bojih, kljub temu so naše zgube majhne. Nemška armada je bila na celi črti zmagovita proti trdovratno se borečemu sovražniku, ki je moral končno bežati. Armada je ponosna na to, da se je v njenih vrstah boril in krvavel cesarski princ.

Berolin, 15. septembra. (Kor. urad.) Veliki generalni štab poroča: Na vzhodnem bojišču napreduje uničevanje ruske prve armade. Nemške zgube so razmeroma majhne. Hindenburgova armada je z močnimi silami že prekoračila mejo. Gubernija Suwalki je postavljena pod nemško upravo.

Z nemško-francoskega bojišča.

Odločilna bitka pred Parizom.

Na francoskih tleh na zahodu se vrše po poročilih velikega glavnega stana na desnem krilu težki, doslej še neodločeni boji. Boj, ki se je zadnja dva dneva vršil na desnem krilu zapadne armade, se je 15. t. m. razširil tudi na vzhod, na armade do Verduna, ki imajo stik z zapadnimi armadami. Na nekaterih mestih razsežnega bojnega polja imajo nemške čete doslej zaznamovati delne uspehe, v ostalem pa je bitka še neodločena. Bitka med Parizom in Vogezi poteka po došlih poročilih vsekakor Nemčiji v korist. Odločitev na francosko-nemškem bojišču bo padla v nekaj dneh, in sicer se bo gotovo ta velikanski boj končal z zmago našega zaveznika.

Z južnega bojišča.

Srbski vpadi v Srem.

Že enkrat so poskusili Srbi pri Mitrovici vdreti s svojimi četami v naše ozemlje preko Save, a bili so popolnoma poraženi, in naše čete so ujele mnogo Srbov. In pretekli teden so zopet vdrl v Srem. V naslednjem podajemo uradna poročila o teh vpadih.

Dunaj, 11. septembra. (Kor. urad.) Iz poročil z južnega bojišča se spozna, da so deli srbske armade, medtem ko smo mi šli preko Drine, vdrl v Srem, kjer se je uvedel naš odpor.

O zmagoslavnih bojih naših čet s Srbi so doslej došla naslednja uradno cenzurirana poročila:

Boji pri Rači.

Tisti čas, ko je bil boj med Mitrovico in Hrtkovci, je prekoračil Savo del srbske vojske pri Rači. Ali tudi tukaj so bile naše čete pripravljene in sovražnik je naletel na silen odpor. Po kratkem boju se je posrečilo premagati sovražnikove čete. Srbi so bili pobiti, ranjeni ali pa ujeti.

Rača se nahaja blizu izliva Drine v Savo.

Vroč boj pri Kupinovem.

Ravno tako je poskušal en oddélek timoške divizije prekoračiti Savo, a je bil odbit in poguban v beg. Do večjega boja je zopet prišlo pri Kupinovem. Sovražnik je poslal svoje čete iz Skele v Srbiji čez Savo v Kupinovo.

Ker pa Srbi niso naleteli na odpor, so mislili, da ni tamkaj naših čet in so šli proti Šidu. Njihovo prodiranje ni dolgo časa trajalo, ker so se približali našim pozicijam. Naenkrat so bili od vseh strani obsuti od toče krogel. Srbi so se samo malo časa upirali. Kakor se poroča, je padlo v tem boju nad 3000 Srbov.

Bitka pri Grabovcu.

Medtem, ko so srbske čete, ki so dne 7. t. m. prekoračile Savo pri Mitrovici, Rači, Klenku in Kupinovu, bile deloma uničene, deloma ujele, so prekoračili Srbi dne 8. t. m. Savo pri Grabovcu v bližini Klenka.

Osješka „Drau“ poroča o tem vpadu v posebni uradno cenzurirani izdaji sledeče:

Srbske čete, močne eno divizijo, so včeraj okoli poldne prekoračile Savo pri Grabovcu in prodrle na naše ozemlje. Naše čete so bile takoj na dotičnem kraju in so pričele boj. Bitka med Grabovcem in Hrtkovci traja dalje. Pomoč je prišla iz Petrovardina in je brez dvoma, da bo sovražnik popolnoma uničen.

O včerajšnji bitki se ve, da je bila krvava. Srbi so imeli grozne izgube. Na naši strani imamo neznatne izgube.

9000 Srbov ujetih pri Kupinovu in Progarju.

Osješka „Slav. Presse“ prinaša v posebni izdaji naslednjo cenzurirano vest iz Budimpešte: Naše čete so v kotu Kupinovo—Progar zopet ujele 9000 Srbov in zaplenile ogromno vojnega materiala.

Iz tega izhaja, da je naša vojska izvojevala v Sremu novo zmago, ki še prekaša zmage pri Rači, Mitrovici, Klenku in Jarku.

Pregled vojnih dogodkov

od 5. do 11. septembra 1914.

Z južnega bojišča: 24. avgusta so naše čete zapustile Šabac in srbsko ozemlje. To je vrhovno vojno vodstvo ukazalo iz ozirov na razvoj velikanskih vojnih dogodkov na ruskem bojišču. Saj je vsakomur jasno, da gre ondi za odločitev v sedanji svetovni vojni in da torej ne gre, da bi se istočasno motili na malenkostnem južnem bojišču, kjer bomo ob svojem času hitro sklenili račune. To naravno reč so si pa Srbi tolmačili po svoje, češ: Avstro-Ogrska je vse svoje čete poslala proti Rusu, njene južne pokrajine onkraj Save bodo sedaj lahek plen za nas. Zbrali so svoje čete ob Savi, postavili mostove in v noči od 6. na 7. septembra prekoračili reko pri Rači, Mitrovici, Klenku in Kupinovu v Slavoniji. Bila je timoška divizija s 15 000 možmi in godbo na čelu. Komaj je bila vsa srbska divizija na hrvatskih tleh, so že zagrmeli od vseh strani naši topovi, skriti dotlej v jarkih, ki so jih svoj čas izkopali ob reguliranju Save, in predvsem podrli mostove, da je bil Srbom odrezan povratek. Nato se je ogenj obrnil na srbske čete in jih neusmiljeno podiral. V nepopisnem strahu so se Srbi komaj kaj branili, tako da so jih naši z lahkoto zajeli. Kar ni padlo, je bilo ujetu. 6.000 srbskih vojakov je bilo ujetih pri Mitrovici, med njimi mnogo štabnih in višjih častnikov. Srbske čete, ki so nižje doli pri Kupinovu prekoračile Savo, so izgubile 3.000 mrtvih in ranjenih. Tako krvavo se je Srbom izplačala njihova brezumna predrznost. Nič bolje se ni Črnogorcem obnesla njih namera napasti naše utrjene postojanke pri Bileku. Prehitej jih je generalni major H. pl. Pongracz, ki jih je z našo 3. gorsko brigado napadel in v tridnevnem ljutem boju popolnoma porazil in vrgel nazaj. Črnogorci, ki jim je poveljeval sam brigadir Vukotič, so tako hitro bežali, da niso pobrali niti svojih ranjenec in pustili na bojišču tudi več topov. 150 Črnogorcev so naši ujeli.

Na severnem bojišču je armada generala Dankla slej ko prej zmagovita. Korak za korakom preganja sovražnika iz njegovih močno utrjenih postojank krog Lublina. Auffenbergova armada, ki je Ruse zmagala pri Zamošču-Komarovu, preganja zadnje ostanke sovražnih sil. Obe ti dve armadi sta sovražniku zadali najhujši udarec s tem, da sta pognali one ruske armade, ki so se borile proti njima, za Lublin in reko Bug in tako ločili od ruske glavne sile, ki je preko Brodyja vdrla v Galicijo. Ker so bile naše brambne sile v Vzhodni Galiciji hipno premaloštevilne, da bi napadle rusko premoč, zato so se zaenkrat omejile na to, da so sovražnika kolikor mogoče zadrževale, kar je neprimerljivi hrabrosti naših čet tudi uspelo. Medtem je vrhovno poveljstvo odredilo, da se glavno mesto Galicije, Lvov, ki šteje krog poltretji stotisoč

prebivalcev, izprazni in tako obvaruje pred obstreljevanjem. To se je tudi zgodilo in 4. septembra so v mesto vkorakali Rusi. Naše čete so se zbrale zapadno od Lvova in ko so dobile ojačenja, so 9. septembra začele ofenzivo proti Rusom. Bitka se še vrši in vse kaže, da bodo zmagale naše hrabre čete, ki vrlo napredujejo proti sovražniku. Na bojišču se nahajajo: prestolonaslednik nadvojvoda Karol Franc Jožef, vrhovni poveljnik naše armade nadvojvoda Friderik, in načelnik general. štaba Conrad pl. Hötendorf. Bodi tu še omenjeno, da se je polkovnik našega domačega 17. pešp., baron Stillfried, ki je bil ranjen na lvovskem bojišču in se sedaj zdravi na Dunaju, nasproti kranjskemu dežel-nemu glavarju dr. Ivanu Šusteršiču, ki ga je te dni obiskal, silno pohvalno izrazil o naših kranjskih fantih. Rekel je, da so Kranjci na bojišču postavili svojega moža in se veličastno borili.

Na nemško-ruskem bojišču so nemški šlezki domobranci 7. septembra ujeli 1000 mož in 17 častnikov ruskega gardnega in tretjega kavkaškega zbora. V Vzhodni Prusiji je general Hindenburg potolkel levo krilo ruske armade in si tako odprl pot za sovražnikov hrbet. Rusi beže proti Njemenu, Nemci jih zasledujejo. — Število pri Tannenbergu ujetih Rusov znaša 92.000 mož.

Nemci pred Parizom! To je najvažnejši dogodek na nemško-francoskem bojišču. Vzhodno od Pariza so nemški oddelki prodrli do reke Marne in čeznjo. Med Meauxjem in Montmirailom so jim prišle nasproti močne francoske čete iz Pariza. Vnel se je ljut boj, v katerem so Nemci kljub temu, da so bili številno slabejši, zmagovali. Ko je pa sovražnik dobil nova mogočna ojačenja, so nemške čete dobile povelje, da se umaknejo. Sovražnik jih ni zasledoval. Nemci so v tem boju zaplenili 50 francoskih topov in ujeli več tisoč Francozov. V kratkem dospo pred Pariz nemške čete iz Maubeugea, ki jih je 40.000, nakar bodo Nemci ponovili svoje napade. Boj s Francozi, ki jim pomagajo angleške čete, se sedaj vrši na blizu 300 km dolgi črti, to je vzhodno od Pariza čez Nautieul, Meaux, Le Ferte, Sezanne, Vitry in Toul do Nancyja. V tej smeri skušajo Nemci priti za hrbet vzhodni francoski trdnjavski črti Verdun—Toul—Epinal—Belfort; na drugi strani pa pritiskajo proti tem trdnjavam nemške armade iz Alzacije in Lotaringije, tako da bi ta del francoskih brambnih sil prišel med dva ognja, iz katerega bi ga nič na svetu rešiti ne moglo. Zato te razumljivo krčevito prizadevanje Francozov in Angležev, da preprečijo obkolitev. — Dne 7. septembra je padla glasovita francoska trdnjava Maubeuge na belgijski meji. Trdnjava je imela devet glavnih fortov in šest medutrdb; štela je 13.000 prebivalcev. V trdnjavi so Nemci zajeli 40.000 mož francoske posadke, štiri generale, 400 topov in mnogo drugega vojnega materiala. S tem so vse glavne francoske trdnjave na belgijsko-luksemburški meji v nemških rokah. Brez boja so Francozi zapustili naslednja nadaljnja mesta, oziroma trdnjave: Reims, Rouen, in velevažno luko Boulogne.

Na belgijskem bojišču je padla trdnjava Termonde severozapadno od Bruslja. 10. septembra je došlo poročilo, da so Nemci zavzeli Gent, ko so preje pri Milenu razpršili in uničili eno belgijsko armado. Gent je glavno mesto vzhodne Flandrije in šteje krog 170.000 prebivalcev. — Južno od Antwerpna v okrožju 70 km so Belgijci na umeten način preplavili deželo z vodo, da bi Nemcem zaprli pot do Antwerpna.

Francoska vlada, ki je pobegnila iz Pariza, ima sedaj svoj sedež v mestu Bordeaux, daleč na jugozahodu od Pariza, blizu morskega zaliva Gironde ob reki Garonne. Zračna črta med Parizom in Bordeauxom znaša 480 km.

Trosporazumne sile: Anglija, Francija in Rusija so sklenile dogovor, da se bodo skupaj borile do konca in skupaj sklepale tudi mir; nobena ne sme sama zase sklepati miru.

Francija je proglasila Maroko za svojo kolonijo.

Angleška križarica „Pathfinder“ je 5. septembra na vzhodni angleški obali zadela na mino in se potopila. Obsegala je 3000 ton in imela 270 mož posadke. — Tudi na črnogorski obali je menda neka angleška križarica zadela na mino in se potopila. — Blizu severnega škotskega obrežja se je 9. septembra potopila stara pomožna angleška križarica „Oceanic“; posadko so rešili. — Angleži so kupili celokupno portugalsko brodovje, obstoječe iz 40 majhnih in večjih ladij, ki pa niso bogve kaj.

Japonci so v čingtavskem zalivu zasedli otoke; njihov torpedni rušilec „Širotaye“, ki je imel 70 mož posadke, je zadel na mino in se potopil. Proti najetemu nemškemu ozemlju Kiaučou na Kitajskem so Japonci zaenkrat odposlali le 7000 mož in menijo deželo zavzeti tekom treh mesecev. V Kiaučou se nahaja le maloštevilna nemška posadka, ki je pa sklenila boriti se do zadnjega moža. Nemškemu brodovju v kitajskih vodah so se pridružile tudi tamošnje avstrijske stajiske ladje.

Francoske trdnjave izgubljene. —

Strašna moč topovih krogel.

Nemške čete imajo topove s krogli v premeru 42 cm. Proti tem krogli je boj in odpor francoskih trdnjav popolnoma nemogoč. To je pokazal že padec Lütticha in Namurja. Lüttich je padel v par dneh, Namur pa v desetih dneh. Leta 1870./71. je pa samo trdnjava Metz vztrajala v odporu dva meseca.

Ti nemški oblegovalni topovi so ostali vsem tujim vojaškim strokovnjakom skriti in šele danes je njihova čudovita sila odkrita. Francoske trdnjave bi bilo treba preurediti in ojačiti tako, da bi lahko kljubovale tej sili. Tako delo je seveda sedaj nemogoče in zato so tudi francoske trdnjave za francoske čete izgubile precej svojega pomena. Nemške armade grede kakor vihar čez Francosko in se ne bodo ustavile prej, da pridejo do Pariza.

Kako strašna sila mora tičati v omenjenih kroglih, lahko sklepamo iz Kruppovih oklopnih granat s premerom 35.5 cm. To je bil dosedaj najbolj uničujoč strel. Taka krogla je sestavljena iz jekla in tehta 620 kg. Smodnika se porabi za en strel 255 kg. Energije ali moči ima krogla, ko zapusti topovo cev, 27.650 metrskih ton. Da bomo razumeli to moč, si predstavimo železni brzovozni stroj s težo 300 ton, ki preleti na uro 90 km; zraven vzemimo še voz za prtljago in štiri železniške vozove. Če to veliko silo trikrat vzamemo, pa dobimo moč, s katero krogla iz takega topa ven bruhne. Še na daljavo 4600 metrov je njena sila dvakrat toliko kakor je sila takega brzovlaka. Učinek te krogle na to daljavo je tak, kakor da bi dva taka brzovlaka s hitrostjo 90 km na uro

skupaj trčila. Ta hud pritisek krogle zbije in poruši vse, tudi še tako močan beton. In novi nemški oblegovalni topovi so hujši kakor Kruppova oklopna granata s premerom 35.5 cm. Ti najnovejši nemški oblegovalni topovi so neki podobni Kruppovim obrežnim kanonom s premerom 42 cm. Krogla iz takega topa tehta 1000 kg in ima 18.594 metrskih ton moči pri izstrelitvi.

Tedenske novice.

(Potrjen sklep kranjskega deželnega zbora.) Cesar je po deželnem zboru kranjskem sklenjeno postavilo 40 odstotni deželni nakladi na deželne davke potrdil.

(Proti oderuštvi z živili) je izšlo sledeče svarilo:

Prebivalstvo Štajerske, Koroške, Kranjske in Primorja, se pozivlja, da s svojim lastnim ravnanjem podpira odredbe, katere so izdale politične in vojaške oblasti v varstvo splošnosti proti zvišanju cen.

Prekoračenje maksimalnih tarif naj se nikar ne trpi.

Ponujanje višjih kakor maksimalnih cen od strani kupovalcev je nespametno in nepatrijotično.

S trajnim zadržanjem potrebščin v večji množini, kakor se jih rabi za lastno domače gospodarstvo, se ne bo doseglo dovoljenja višjih cen, pač pa zaplembo in kazen.

Vsaka agitacija proti v tem obziru izdanim razglasom itd. tako od strani posameznikov kakor od strani korporacij je popolnoma nedopustna; istotako vsako javno kritikovanje, ki bi utegnulo javnost razdraževati.

Vsako kršenje takih določb — tudi če so te izdane od političnih oblasti, se bo kaznovalo od vojaških domobranskih sodišč (§ 2. ces. naredbe z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 156; § 65. b civilnega kazenskega zakona; § 341. b vojaškega kaz. zakona).

Kazen: težka ječa od 1 do 5 let).

Vojaško poveljništvo nikakor ne bo trpelo, da bi kdorkoli iz morebitne javne stiske poseben dobiček imel.

Gradec, dne 7. septembra 1914.

Vojaški poveljnik: Mattanovich m. p., generalmajor.

(Kje je treba vložiti prošnje za vojaško podporo?) Vsak opravičenec (to je starši, žena in otroci) mora vložiti prošnjo za vojaško podporo v tisti občini, kjer je stanoval ob času, ko je bil njih vzdrževatelj vpoklican k vojakom.

(Vojnopoštni promet.) V razglasih glede vojnega poštnega prometa, ki so bili ob začetku mobilizacije nabiti pri vseh političnih in občinskih uradih, je za naslovljenje vojnopoštinih pošiljatev naveden sledeči zgled: Prejmi korporal Janez Potočnik, pehotni polk št. 4, 12. kompanija, vojnopoštni urad št. 65 (Feldpostamt Nr. 65).

Že iz nadpisa „zgled“ in iz okolnosti, da je v naslovu navedeno namišljeno ime, je razvidno, da je tudi označbo „vojnopoštni urad št. 65“ smatrati le za zgled. Svoji vojakov naslavljaajo torej svoje „vojnopoštne pošiljateve“ na „vojnopoštni urad št. 65“ naj-

brže v popolnoma napačnem domnevanju, da se imajo vse vojnopoštne pošiljatve poslati na vojnopoštni urad št. 65. To je popolnoma napačno. Na vojnopoštne pošiljatve je marveč napisati ono številko vojnopoštnega urada, katero je dotična v vojni se nahajajoča oseba svojcem v domovini naznanila, oziroma poslala. Vsak vojak dobi v to svrhu od svojega poveljništva več vzorcev za vojnopoštne naslove, v katere mora tudi številko onega vojnopoštnega urada napisati, na katerega je navezan.

Samo one pošiljatve je mogoče v vojni se nahajajočim osebam dostaviti, ki so opremljene z od naslovljenca samega naznanjeno vojnopoštno številko. Samo ob sebi je umevno, da svojci v vojni se nahajajočih oseb z veliko nepotrpežljivostjo pričakujejo poročil svojih dragih. Naravno je, da v času, ko se vojna proti sovražniku pomiče in ko se posamezni oddelki vedno bolj od poštnih nabirališč oddaljujejo, pismena poročila vojakov vedno več in več časa rabijo, predno pridejo naslovljencu v domovini v roke; to je tem lažje razumljivo, če se pomisli, da pošte vojnih železnic veliko počasneje vozijo, kot one mirovnih železnic. Da se ta vsled obstoječih razmer nastala in popolnoma naravna zakasnenja nekoliko zmanjšajo, si bo vojna pošta kakor tudi državna pošta na vso moč prizadevala, da zvezo v vojni se nahajajočih oseb z domovino kolikor moč pospeši.

(Kako se je „Zenta“ potopila.) Mornariški pisatelj Maks Schosz piše v „Reichspošti“:

Brezkončno se razširja modra Adrija, na katero gleda z vročimi žarki sonce. Podoba miru predstavlja! Le neka križarica križari s pripravljenimi topovi ob črnogorski meji in pazi, da nobena ladja ne prekorači pasu, ki ga straži. Le-ta nam nemo kaže, da je mir na vodovju le navidezen, v resnici gospodarji tudi na morju krvava vojska.

Naenkrat pokrije obnebje črn dim, ki se vedno bolj zgostuje. Daleč na obzorju se vidijo obrisi mogočnih parnikov, ki tvorijo dolgo črto z velikanskimi topovi oboroženih ladij. Ponoči so pripluli blizu ob italijanski obali v varstvu teme na Adrijo. Vozili so blizu svetilnika Monte Angelo, od tu so zavile francoske oklopnice in križarke proti severozahodu, nato proti vzhodu tako, da so bile približno eno morsko miljo oddaljene od vzhoda v kotorsko boko, kjer so zopet krenile proti jugu.

Brodovje se vedno bolj približuje „Zenti“; devet velikih križark in sedem vojnih ladij, med njimi dve najnovejši ladji velikanki francoske republike „Jean Bart“ in „Courbet“, za njima sedem ladij Dantonove vrste, predhodniki francoskih dreadnoughtov. Mali križarki „Zenti“ zapro pot v zavetje domače utrdbe. Če se ne uda, ji preti pogibelj. Poveljnik „Zente“, doma iz Maribora, v katerem se je porodil naš veliki pomorski junak, se ne vda. Drzno obrne ladjo proti sovražniku, ki je že iz daljave treh morskih milj sipal svoje granate proti mali ladji. Ko se približajo Francozi „Zenti“ na 1800 do 1900 metrov, prično naši pomorščaki s Francozi govoriti. Otvorili so ogenj. Vsak strel je zadel visoke stavbe francoske oklopnice „Edgar Quinet“ in še tri francoske ladje. Na „Zenti“ opazujejo, kako opustošujejo njih krogle sovražnikove ladje. Krov bližnjega Francoza izgleda kakor sito; jekleni oklopi padajo v vodo, ki visoko pljuska in francoska križarka izgleda kakor bi bila obrita. A tudi naši mali križarki je odbila ura. Po 15 minutnem boju jo pretrgajo krogle iz 19 cm topov. Z razvitim

praporjem in s klici: „Živio cesar Franc Jožef!“ izgine ladja v morju. Potop hrabre naše posadke pozdravljajo francoski sovražniki z bobnanjem; v znak žalosti izpuste nato zastave na pol jadrnikov.

Izgubili smo eno križarko in z njo polovico njenega moštva, druga polovica je plavaje ušla v Črnogoro; a boj naše „Zente“, ki je tolikokrat zastopala čast Avstro-Ogrske v inozemstvu, katere posadka se je tudi udeležila junaške obrambe Pekina, ni ostal brezuspešen. — Hrabri poveljnik „Zente“ in njeno moštvo je zopet potrdilo, kar je v svoji vlogi za podelitev reda Marije Terezije leta 1866. zapisal Viljem pl. Tegetthoff: „Dokazal sem, da v avstrijski Adriji ni prostora za roparske želje tujih držav“.

(Pozor vozniki.) C. in kr. vojaško poveljništvo je v namenu, da zagotovi hitro dostavljanje vojaških poročil in povelji po vozečih se in jahajočih selih (ordonancah) ter da omogoči kolikor mogoče neovirano pomikanje vojaških krdel in vozov, opozorilo na potrebo, da naj bi se na javnih cestah vsa vozila držala leve strani v smeri vožnje.

Vpoštevaje te vojaške interese, je c. kr. deželno predsedništvo določilo, da morajo do nadaljnjega ukrepa na vseh javnih cestah vsi vozovi, motorna vozila in kolesarji uporabljati levo stran ceste ter da morajo sredo in desno stran ceste prosto pustiti.

(Kdo ima pravico do državne vojaške podpore?) Za vojaško podporo morejo prositi samo: 1. žena in otroci vpoklicanih vojakov, 2. starši, bratje in sestre, tast in tašča, ako so odvisni od zaslужka vpoklicanih vojakov, 3. nezakonske matere, ako jih je sin stalno vzdrževal in nezakonski otroci, ako je vpoklicani zanje plačeval. Kmečke posestnice, ki imajo hiše in zemljišče, ne dobe podpor, ker so dovoljno preskrbljene. Prošnje se vlagajo pri onem županstvu, kjer ima prosilec svoje redno bivališče.

(Na bojišču je padel) g. Engelbert Busbach, stotnik domobr. polka št. 1., svak veletržca g. Kollmanna. Težko ranjen pa je g. Viktor Parma, poročnik, sin vladnega svetnika g. Viktorja Parme, in leži v neki bolnišnici na Ogrskem.

(Poveljnik 47. peh. polka padel na bojišču. V bitki pri Grodeku je padel, kakor poročajo graški listi, polkovnik in poveljnik pehotnega polka št. 47. Rihard Mayer.

(Ranjen je bil) na severnem bojišču rezervni poročnik g. Stanko Lavrenčič, sin postojnskega župana. Včeraj so ga prepeljali v Postojno, kjer bo ostal v domači oskrbi.

(Sin ruskega zunanjega ministra padel.) Poroča se, da je na galiških bojiščih padel tudi sin ruskega zunanjega ministra, gardni častnik Sasonov.

(Imenovanje.) Za asistenčnega zdravnika je bil imenovan dr. Vladimir Brezovnik. Mladi zdravnik se nahaja na našem severnem bojišču.

(Komet.) Na severnem večernem nebu je videti prav lepo, celo s prostim očesom nekako do pol 11. ure komet. V Ljubljani so ga opazovali v smeri proti Šmarni gori.

Razne stvari po svetu.

(Kako pokopavajo naše padle vojake.) Junake, ki so padli junaške smrti za domovino, pokopavajo še zdaj približno tako, kakor pred l. 1870. Po napadu pri Mühlhausnu so mrličje pokopali v skupne grobove. Občinski predstojnik preskrbi, da se izkopljejo grobovi in pokopljejo mrličji. Padlim junakom vzamejo samo vrednostne stvari, leta 1870. so jim sezuli tudi škornje, česar zdaj ne bodo več storili. Kakor padejo, tako jih pokopljejo. Odvzete vrednostne stvari se zapišejo in izroče občinskemu predstojniku, da jih pošlje svojcem padlega junaka.

(Največja armada,) ki je kdaj obstojala, je stala pod vodstvom kneza Karla Schwarzenberga leta 1814. v bitki pri Lipskem. Štela je 325.000 mož, največje število bojevnikov, ki so stali pod enim poveljnikom. To je bila pač največja armada, nikakor pa ne največja bitka. Nasprotnik Schwarzenbergov, Napoleon, je imel samo 170.000 mož. V bitki je bilo torej ravno pol milijona mož. Največja dosedanja bitka je bila pri Mukdenu med Japonci in Rusi, kjer je stalo 624.000 mož. Japoncev je bilo par tisoč več. Bilo jih je namreč 314.000, katerim je poveljeval markiz Oyama. Ta je torej poveljeval za knezom Schwarzenbergom drugi največji armadi na svetu. Tretja največja bitka je letošnja večdnevna bitka pri Metzju, kjer je sta imela poveljnika po 300.000 mož. Do 300.000 mož se je v prejšnjih večjih bitkah bojevalo na obeh straneh, tako n. pr. pri Smolenskem leta 1812., pri Gravelotte leta 1870. itd. Pri Kraljevem Gradcu si je stalo nasproti 435.000 mož. V sedanjih bojih med Avstro-ogrsko in Rusko si pa stoje milijonske armade nasproti. Gotovo bodo v bitki ob gališko-ruski meji udeležene največje armade.

(Kako so zvedeli na morju o napovedi vojne.) Iz Mehike došli vojni poročevalci „Corriere della Sera“ Luigi Barzini piše: Poročilo, da je izbruhnila strašna vojska, se je isto uro zvedelo na ladjah na vseh morjih. Postaje brezžičnih brzojavov so ena drugi poročale strašno novico. Poldnim je pričel, Glace zaliv je odgovoril in New York je poročilo naznanil najoddaljenejšim postajam, Buenos-Aires in Kap sta je čula, Aden, Hongkong, Yokohama so posredovale naprej pet usodnih besedi. Le pet besedi: „Nemčija je Rusiji vojsko napovedala.“ V 20 minutah je ta alarm, kakor da bi ga nesli čarobni duhovi, prepotoval svet. Na nezmerni puščavi morja ga je čulo na stotine ladij — in stresle so se. Nobeno poročilo, da se bliža vihar, ni pognalo toliko ladij v beg. Bila je noč na Atlantskem oceanu. „Alfonzo“, s katerim sem se peljal, je peljal iz Mehike v Santander. Ko hodimo po krovu, vidimo skozi malo razsvetljeno okno radiotelegrafista, Marconi smo mu rekli, na krovu, s telefonsko čepico na glavi, ko je poslušal govoreče brbranje aparata. Kaj novega? Nič posebnega. Angleško-amerikanske slavnosti v Londonu v proslavo nekega dogodka. Nogometna tekma v New Yorku, odlikovanje podkralja v Kanao... Tu Marconi poskoči in strmi na zadnje besede besede, ki jih je mehanično zapisal. Kaj se je zgodilo? ga vprašujemo osupnjeni, ker je bil tudi on osupnjen. Vojska v Evropi! in prečital je tistih pet besed, ki naznanjajo, da je izbruhnila vojska med Nemčijo in Rusijo. Velel nam je molčati, da more naprej poslušati in pisati. Nič več ni prišlo. Ta ne-

nadni globoki molk je vplival na nas, kakor da bi bilo nekaj strašnega padlo na zemljo in da je prenehalo vse življenje med narodi. Svet ni več govoril, poslušal je. In zdaj se prične tudi na morju groza. Brezžični brzojav je izporočil le še ladjam namenjene ukaze v nemščini, francoščini in v angleščini. „S polnim parom v najbližje nevtralnno pristanišče!“ Dvanajstotica takih povelj je švigala po zraku. Iskala so ladje na morju, kakor išče pastir izgubljeno ovco. Ladjam, ki naj bi bile odpeljale, je bilo odkazano, da se ne ganejo iz pristanišč. Najvitalnejše ladjine proge so bili prekinjene, pomorska trgovina je bila z enim udarcem uničena. Slutili smo v tej grozi in v tem strahu, kaj da je svetovna vojska. Vsak trenutek se lahko vojne ladje vseh narodov odpravijo plenit. Okolu poldneva zagledamo v daljavi 10 do 12 milj pred nami križarici. „Alfonzo XIII.“ je hitel razviti veliko špansko galazastavo in je imenoval svoje ime. Odgovoril je, preden so ga vprašali. Tudi on se je bal. Oceani so zapuščeni. Prostor je tu le še za ladje, ki štrle topove, ki jih ščitijo oklepi in pa za nevtralne ladje. Teh je pa tako malo!

(Brezžični brzojav v vojski.) Kakšnega pomena je brezžični brzojav, se je pokazalo že v zadnjih vojnah. Vsaka vojskujoča se moč si je še vedno prizadevala, da bi uničila brzojavne naprave svojega protivnika in mu tako onemogočila naglo poročanje. Odkar pa je v rabi brezžični brzojav, je pokončanje brzojavnih zvez onemogočeno: nevidno švigajo brzojavna poročila preko nasprotnikovih glav v poljubne daljave. Zato se je brezžični brzojav v današnjih vojnah, dasi so vojni brzojavi še vedno v rabi, tolikega pomena, in države hite staviti na kopnem in na ladjah kar največ celic brezžičnega brzojava. Od sedaj vojskujočih se držav imajo:

Anglija	1572	celic brezžičnega brzojava
Nemčija	646	„ „ „
Francija	375	„ „ „
Rusija	156	„ „ „
Japonska	110	„ „ „
Avstrija	103	„ „ „
Belgija	33	„ „ „

Torej ima Anglija več celic kakor vse druge vojskujoče se države skupaj. Navedene celice služijo v miru do malega vse za splošno korespondenco, v vojnem času jih pa porušijo, ker bi bila sicer onemogočena cenzura brzojavnih poročil in kontrola eventualnega poizvedovalnega delovanja, zato pa prenesejo aparate brezžičnega brzojava na avtomobile, aeroplane itd., kjer so vojskujočim se armadam velikanskega pomena. Umevno je samo po sebi, da je pomen poštnih golobov jako padel, odkar je Marconi izumel brezžično brzojavljenje. Še v zadnji francosko-nemški vojski leta 1870./71. so posredovali pisemski stik med obleganimi Parižani in ostalo Francijo edinole poštni golobi, ki so jih izpuščali iz mesta s pomočjo balonov. Rusija je rabila rajše sokole, ker so hitrejši in vztrajnejši od golobov. Da pa niso poštni golobi tudi po iznajdbi brezžičnega brzojava brez pomena, pričajo vojaške naredbe raznih vlad, ki ne dopuščajo neupravičeno rejo poštnih golobov.